

HƏYAT VƏ FƏALİYYƏTİ

Kamal Mehdi oğlu Abdullayev. Bakı Slavyan Universitetinin ilk rektoru (2000-2014), Azərbaycan Respublikasının millətlərarası, multikulturalizm və dini məsələlər üzrə Dövlət müşaviri (2014-2017), Azərbaycan Dillər Universitetinin rektoru, Azərbaycan Mədəniyyət Fondunun (Azərbaycan Yaradıcılıq Fondu) sədri, Türk Dil Qurumunun həqiqi fəxri üzvü, Ukrayna Beynəlxalq Kadr Akademiyasının həqiqi üzvü (akademiki), Moskva Şəhər Pedaqoji Universitetinin və Ural Federal Universitetinin fəxri doktoru, Poltava İqtisadiyyat və Ticarət Universitetinin fəxri professor, Türk Dünyası Araşdırmaları Beynəlxalq Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü, akademik, Gürcüstanın Təhsil Elmləri Akademiyasının həqiqi üzvü, Rus PEN-klubunun (Moskva) üzvüdür. Sofiya Universitetinin ali mükafatı – “HONORARY BLUE RIBBON INSIGNIA” (“MAVİ LENT FƏXRİ NİŞANI”) laureatı.

Elmi maraq dairəsi – dilçilik, ədəbiyyat, türkologiya, mədəniyyətşünaslıq.

Azərbaycan alimi, Xalq yazıçısı, ictimai xadimi, filologiya elmləri doktoru, professor, Əməkdar elm xadimi, AMEA-nın həqiqi üzvü, Birinci dərəcəli dövlət müşaviri Kamal Abdulla 4 dekabr 1950-ci ildə Bakıda ziyalı ailəsində doğulub. Atasını müəllim, anasını həkim olub. 1968-ci ildə Bakıda 190 sayılı orta məktəbi bitirib. 1968-1973-cü illərdə Azərbaycan Dövlət Universitetinin filologiya fakültəsində təhsil alıb. 1973-1976-cı illərdə SSRİ Elmlər Akademiyasının Dilçilik İnstitutunun “Türk dilləri” şöbəsinin əyani aspirantı olub. 1977-ci ilin yanvar ayında Moskvada “Sintaktik paralelizm” (“Kitabi-Dədə Qorqud” dastanlarının dili üzrə) adlı namizədlik dissertasiyası müdafiə edib. 1977-1984-cü illərdə Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyasının Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun “Türk dillərinin müqayisəli tədqiqi” şöbəsində kiçik elmi işçi, baş elmi işçi, şöbə müdiri vəzifələrində çalışıb. 1983-cü ildən başlayaraq televiziya “Azərbaycan dili”, “Qoşma”, “Dəfinə”, “Sözün sirri” kimi aylıq və həftəlik ədəbi-bədii, elmi-publisistik verilişlərin müəllifi və aparıcısı olub.

1984-cü ildə Bakıda “Azərbaycan dili sintaksisinin nəzəri problemləri” adlı doktorluq dissertasiyası müdafiə edib. 1984-1987-ci illərdə Xarici Dillər İnstitutunun “Ümumi və Azərbaycan dilçiliyi” kafedrasının müdürü. 1988-1990-cı illərdə Azərbaycan Mədəniyyət Fondunun (Hazırda Azərbaycan Yaradıcılıq Fondu) sədrinin birinci müavini, 1990-cı ildən Fondun İdarə Heyətinin sədri. 1990-cı ildə M.F.Axundov adına Rus dili və ədəbiyyatı İnstitutunun “Ümumi və rus dilçiliyi” kafedrasının müdürü seçilib. 1993-cü ildən 2000-ci ilədək yenidən Xarici Dillər İnstitutunun “Ümumi və Azərbaycan dilçiliyi” kafedrasının müdürü. 1994-1995-ci illərdə Bursa (Türkiyə Respublikası) Uludağ Universitetinin “Türk dili və ədəbiyyatı” bölümünün professoru olaraq fəaliyyət göstərib. 2000-ci ilin may ayında M.F.Axundov adına Rus dili və ədəbiyyatı İnstitutunun rektoru təyin edilib. 2000-ci ilin iyun ayında ölkə Prezidenti Heydər Əliyevin sərəncamı ilə yeni təşkil olunmuş Bakı Slavyan Universitetinin rektoru təyin edilib. 2014-cü ilin fevral ayına qədər rektor kimi fəaliyyət göstərib.

2011-2014-cü illərdə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının humanitar və ictimai elmlər bölməsinin akademik-katibi vəzifəsində çalışıb. 2014-cü ilin fevral ayında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən Azərbaycan Respublikasının millətlərarası, multikulturalizm və dini məsələlər üzrə Dövlət müşaviri təyin edilib. Ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin 19 noyabr 2014-cü il tarixli Sərəncamı ilə Bakı Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzinin Himayəçilik Şurasının üzvü təyin edilmişdir.

28 noyabr 2014-cü il tarixində Bakı Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzinin Himayəçilik Şurasının ilk iclasında bu qurumun Himayəçilik Şurasının sədri seçilib. 2017-ci ildən Azərbaycan Dillər Universitetinin rektorudur.

Türk xalqlarının qədim epik ədəbiyyatları sahəsində araşdırmalar müəllifi.

ABŞ (Kolumbiya Universiteti, Harriman institutu), Fransa (İnalko və Strasburq Universitetləri), Almaniya (Mayns Universiteti), Rusiya (Moskva Dövlət Linqvistik Universitet, Pedaqoji Universitet, Dilçilik İnstitutu), Türkiyə (Uludağ Universiteti), Polşa (Varşava Universiteti), Gürcüstan (Tiflis Dövlət Universiteti), İtaliya (Salesian Vatikan Universiteti) universitetlərində mühazirələrlə çıxış etmiş, bir çox beynəlxalq simpozium, konfrans və kollokviumların (Gürcüstan, Rusiya, Fransa, Almaniya, İngiltərə, İsveç, Yunanıstan, İtaliya və b. ölkələrdə) təşkilatçısı və iştirakçısı olub.

Dilçiliyə dair “Проблемы синтаксиса простого предложения в азербайджанском языке”, Баку, ЭЛМ, 1983 (“Azərbaycan dilində sadə cümlə sintaksisinin nəzəri problemləri”), “Azərbaycan dili sintaksisinin nəzəri problemləri” (Bakı, Maarif, 1999), “Azərbaycanda rus dili” prof. İlyas Həmidovla birgə (Bakı, 2005), “Dilçiliyə səyahət və yaxud dilçi olmayanlar üçün dilçilik” (Bakı, 2010), “Azərbaycan dilində mürəkkəb sintaktik bütövlər” dilçi alimlər ilə birlikdə (Bakı, 2012), “Azərbaycanca danışmaq” (Paris 2008; Buxarest 2010; Budapeşt 2011; Abu-Dabi 2012.) kimi kitabları var.

Ədəbiyyatşünaslıq, tənqid və esseistikaya dair “Müəllif – əsər – oxucu” (Bakı, Yazıçı, 1985), “Əvvəl – axır yazılanlar” (Bakı, Yazıçı, 1990), “Yolun əvvəli və axırı” (Bakı, Azərbaycan Dövlət nəşriyyatı, 1993), “300 azərbaycanlı” (Bakı, Mütərcim, 2007) kitablarında dünya ədəbiyyatının problematik aspektlərindən bəhs edilir, qədim və müasir ədəbi prosesin görünməyən tərəflərini işıqlandırılır. 2011-ci ildə Kamal Abdulla, Salam Sarvan və Etimad Başkeçidin K. Abdulla yaradıcılığı və dünya ədəbiyyatının, mədəniyyətinin aktual və maraqlı problemləri haqqında ədəbi söhbətləri “Məqamlar” adlı kitab halında çapdan çıxmışdır.

Qorqudşünaslığa dair “Gizli Dədə Qorqud” (Bakı, Yazıçı, 1991), “Sirriçində dastan və yaxud Gizli Dədə Qorqud – 2” (Bakı, Elm, 1999), «Тайный Деде Коркут» (Bakı, Mütərcim, 2006), “Mifdən Yazıya və yaxud Gizli Dədə Qorqud” (Bakı, Mütərcim, 2009) adlı kitablar yazıb nəşr etdirmişdir. “Gizli Dede Korkut” kitabı Bursada (Bursa, Ekin Basınevi, 1995), İstanbulda (İstanbul, Ötükən Basınevi, 1995) və yenə təkrar İstanbulda “Mitten yazıya və ya Gizli Dede Korkut” (İstanbul, Ötükən Basınevi, 2013) ayrı-ayrılıqda türk dilinə çevrilərək çap olunub. “Kitabi-dədə Qorqud” dastanının poetikasına giriş” (Bakı, 2017), «Введение в поэтику «Китаби-Деде Коркуд» (Москва, Художественная литература, 2018) adlı monoqrafiyalar yazıb nəşr etdirmişdir.

Ədəbiyyat və poetika məsələlərinə həsr edilmiş “Лекции в Бакинском славянском университете” (Баку, Мутарджим, 2003) (“Bakı Slavyan Universitetində mühazirələr”) adlı kitabı (akad. A.Mirzəcanzadə ilə birlikdə) ədəbiyyat və poetika məsələlərinə həsr edilib. 2015-ci ildə “ADA” Universitetində “Azərbaycançılıq” fənnini tədris etmişdir. Akad. Kamal Abdulla 2015-ci ildə (prof. E.Ə. Nəcəfov ilə həmmüəlliflikdə) “Multikulturalizm” fənni üzrə “Multikulturalizmə giriş” (Bakalavr səviyyəsi üçün) və “Azərbaycan multikulturalizmi” (Magistr səviyyəsi üçün) tədris proqramları hazırlamışdır. O, “Azərbaycan multikulturalizmi” adlı ali məktəblər üçün dərslərin elmi redaktoru (prof. E.Ə. Nəcəfovla birlikdə) və əsas müəlliflərindən biridir. 300-ə yaxın məqalə, 20-dən çox dərs vəsaiti və monoqrafiyanın müəllifidir.

Kamal Abdullanın bədii əsərləri – pyesləri, hekayələri, romanları, esseləri və şeirləri Azərbaycanda və xarici ölkələrdə çap olunur. Əsərləri türk, rus, gürcü, ingilis, fransız, alman, ispan, polyak, portuqal, italyan, ukrayna, fin, ərəb, yapon, monteneqro, litva, bolqar, qazax, qırğız və başqa dillərə tərcümə olunub. Pyesləri Azərbaycan, Gürcüstan, Estoniya teatrlarında səhnəyə qoyulub.

Kamal Abdulla “Yarımçıq əlyazma”, “Sehrbazlar dərəsi”, “Unutmağa kimsə yox...”, “Sirlərin sərgüzəşti”, “Tarixsiz gündəlik” romanlarının, şeirlər və hekayələr toplularının müəllifidir. Onun dram əsərlərindən ibarət Azərbaycan, rus, türk dillərində bir neçə kitabı — “Unutmağa kimsə yox” (Bakı, Azər nəşr, 1995), “Ruh” (Bakı, Azər nəşr, 1997), Bir, iki, bizimki! (Bakı, Mütərcim, 2003), “Casus” (Bakı, Mütərcim, 2004), “Ruh” (Ankara, 2006), “Все мои печали» (Баку-Мутарджим-2009) nəşr olunmuşdur. “Gümüş dövrün sirləri” adlı tərcümə kitabçasının müəllifidir (Bakı, Mütərcim, 2001).

“Qəribədi, deyilmi?!” (Bakı, BDU-nun mətbəəsi, 1998), “Nar çiçəkləri” (Bakı, Mütərcim, 2014) kitablarında müəllifin şeirləri cəmlənib. “Kədərli seçmələr” (Bakı, Mütərcim, 2002) adlı kitabında esseləri, şeirləri, hekayələri, tərcümələri, pyesləri toplanıb. “Yarımçıq əlyazma” romanı Bakıda ilk dəfə 2004-cü ildə çap edilib. Roman Azərbaycanda 2013-cü ildə təkrar nəşr edilib.

Bundan sonra “Le Manuscrit inachevé” adı ilə Fransada (Paris, L’Harmattan, 2005, təkrar nəşr: 2013), “Eksik El Yazması” adı ilə Türkiyədə (İstanbul, Ötüken, 2006, təkrar nəşr: 2014), Rusiyada “Неполная рукопись” adı ilə (Moskva, Xroniker, 2006, təkrar nəşr: “Романы” kitabında, Moskva, Xudojestvennaya literatura, 2013, «Под сенью Карагача», Moskva, Xudojestvennaya literatura, 2016), Braziliyada “O Manuscrito Inacabado” adı ilə (João Pessoa, Ideia, 2009), Polşada “Zagadkowy Rykopis” adı ilə (Torun, 2009), Misirdə “الام ب تو را مخطوط” adı ilə (Qahirə, 2012), Amerikada “The Incomplete Manuscript” adı ilə (Huyston, 2013), Qazaxstanda “Толык емес колжазба” adı ilə (Astana, 2013), Avstriyada «Das unvollständige manuscript» adı ilə (Viana, 2013), Qırğızıstanda «Толук емес колжазма» adı ilə (Bişkek, 2014), İtaliyada “Il Manoscritto Incompleto” adı ilə (Roma, 2014; Roma, 2015), Monteneqroda “Nepotpuni rukopis” adı ilə (Podgorica, 2015), Yaponiyada (Suseyşa, 2017) çap edilib. Sufi dərvişlərin həyatından bəhs edən “Sehrbazlar dərəsi” romanı Bakıda 2006-cı ildə (ikinci nəşr: Bakı, “Qanun”, 2018), “Büyücülər dərəsi” adı ilə Türkiyədə 2010-cu ildə, “Долина Кудесников” adı ilə Rusiyada 2010-cu ildə (Rusiyada təkrar nəşr: “Романы” kitabında, Moskva, Xudojestvennaya literatura, 2013, «Под сенью Карагача», Moskva, Xudojestvennaya literatura, 2016), «Stebukladarių slėnis» adı ilə Litvada 2013-cü ildə, «Сикыршылар ангары» adı ilə Qazaxstanda 2013-cü ildə, «La vallée des magiciens» adı ilə Fransada 2013-cü ildə, “魔術師の谷” adı ilə Yaponiyada 2013-cü ildə, İranda 2014-cü ildə, «Valley of the sorcerers» adı ilə Amerika Birləşmiş Ştatlarında 2015-ci ildə, “La valle dei maghi” adı ilə İtaliyada “Sandro Teti Editore” nəşriyyatında 2016-cı ildə, «Cămpia Vrăjitorilor» adı ilə Rumıniyada «Principes Multimedia» nəşriyyatında 2019-cu ildə çap olunub.

Kamal Abdullanın “Unutmağa kimsə yox...” romanı 2011-ci ildə Bakıda (ikinci nəşr: Bakı, “Qanun”, 2018) çap edilmişdir. Roman «И некого забыть...» adı ilə 2015-ci ildə Bakıda, “Qanun” nəşriyyatında rus dilində, 2016-cı ildə «Под сенью Карагача» kitabında, Moskvada, «Xudojestvennaya literatura» nəşriyyatında çap edilmişdir. Müəllifin öz məktəb həyatından bəhs edən “Tarixsiz gündəlik” povesti 2005-ci ildə Bakıda çap edilmişdir. 2007-ci ildə povest «Открывая друг друга» adlı topluda “Дневник с заметками на полях” adı ilə rus dilində çap edilmişdir. Tarixsiz gündəlik» povesti 2007-ci ildə Heydər Əliyev Fondunun və Fondun rəhbəri Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə «Əsərlər toplusu» adlı kitabda dərc edilib. Həmçinin 2007-ci ildə povest “Един към друг” adlı topluda “Дневник с бележки в полетата” adı ilə bolqar dilində çap edilmişdir.

Moskvada «Господин дороги» adlı şeirlər və pyeslər toplusu nəşr edilmişdir (Москва, Риф Рой, 2004). 2009-cu ildə 10 hekayədən ibarət “Hekayələr” (Bakı, Mütərcim) kitabı çapdan çıxmışdır. 2012-ci ildə 17 hekayədən ibarət “Labirint” adlı kitabı çap olunmuşdur.

2014-cü ildə “Sirri-zəmanə» adlı hekayələr toplusu çap olunmuşdur. 2014-cü ildə Moskvada son illərdə qələmə aldığı hekayələr toplanmış «Платон, кажется, заболел...», 2017-ci ildə “Edam

vaxtını dəyişmək olmaz” hekayələr kitabı, «Platon se izgleda razboleo...» hekayələr toplusu Belqrad, Verzal. D.o.o nəşriyyatında 2018-ci ildə çap olunmuşdur. Azərbaycanda onun haqqında “Kədər in sirri” (müəllifi Elçin Səlcuq), “Kamal Abdulla: seçimin morfologiyası” (müəllifi prof. Asif Hacı), “Kamal Abdulla: Yazıdan mifə” (müəllifi Rüstəm Kamal) və Türkiyədə “Kamal Abdullanın əsərləri Türkiyə türkcəsində” (müəllifi Mehman Musaoğlu), Rumıniyada «Камал Абдулла: Философия полноты» (müəllifi Lyudmila Bejenaru) adlı kitablar çap olunub.

Elmi və bədii yaradıcılığı ilə bağlı Rusiya, Türkiyə, Fransa, Braziliya, Polşa, Litva, Rumıniya, Qazaxstanda, Qırğızıstanda və başqa ölkələrdə yazılar çap edilib.

1999-cu ilin dekabr ayında Azərbaycan xalqının mühüm tarix və mədəniyyət abidələrindən olan «Kitabi-Dədə Qorqud» dastanının tədqiqindəki xidmətlərinə görə Kamal Abdullayevə ölkə Prezidenti Heydər Əliyev tərəfindən “Azərbaycan Respublikasının əməkdar elm xadimi” adı verilmişdir.

Təltif və Mükafatları

2007-ci ildə Rusiya Federasiyasının Puşkin medalı;

2007-ci ildə Azərbaycanda Humay mükafatı;

2007-ci ildə 525-ci qəzetin “İlin romanı” adlı mükafatı;

2007-ci ildə Monitorinq qrupunun “İlin ədəbiyyat adamı”;

2009-cu ildə Azərbaycanla Çexiya arasında münasibətlərin inkişafında mühüm roluna görə “Karl Kramej” medalı;

2009-cu ildə Polşa Respublikası prezidenti Lex Kaçinski tərəfindən təqdim edilən “Böyük Xaç” kavalər ordeni;

2009-cu ildə Polşanın müsbət simasının formalaşmasındakı mühüm xidmətlərinə görə Polşa Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyinin Xüsusi Diplomu;

2010-cu ildə Dədə Qorqud Milli Fondunun “Dədə Qorqud Milli Mükafatı” “Azərbaycan dünyası” beynəlxalq jurnalının “Vətən övladı” qızıl medalı

2010-cu ildə III Nəsimi Milli Ədəbiyyat Müsabiqəsində “Yarımçıq əlyazma” romanına görə “Son 10 ilin ədəbi əsəri” mükafatı;

21 may 2015-ci ildə İranın Təbriz şəhərində Qafqaz Universitetləri Birliyinin (KUNİB) 5-ci konqresində “Elmi fəaliyyətə görə” mükafatı;

21 sentyabr 2015-ci ildə “Yarımçıq əlyazma” romanı İtaliyanın ən böyük fondlarından biri Rikardo Tanaturri Fondunun təsis etdiyi “Scanno” mükafatının (“Skanoprize”) ədəbiyyat üzrə xüsusi prizi;

3 dekabr 2015-ci ildə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı ilə Azərbaycan Respublikasında təhsil sahəsində səmərəli fəaliyyətinə görə “Şöhrət” ordeni;

23 mart 2016-cı ildə Rusiyanın məşhur “Xudojestvennaya literatura” nəşriyyatı tərəfindən çap edilən “Platon, deyəsən, xəstələnib...” (“Platon, kajetsya, zabolet...”) hekayələr kitabı Rusiyada ədəbiyyat üzrə təqdim olunan yüksək mükafata — “Qızıl Delviq”ə layiq görülüb;

2017-ci ildə Şərqi Avropada ilin ən bacarıqlı şəxslərini seçən Regional Agentlik və onun nəşr etdiyi “Euromanager” jurnalı tərəfindən “Müasir dünyanın dini, irqi və etnik ayrı-seçkilik kimi problemlərindən əziyyət çəkən Avropa regionunda multikulturalizm ənənələrinin inkişaf etdirilməsi sahəsində xidmətlərinə görə” mükafatı.

2019-cu ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən Azərbaycan mədəniyyətinin inkişafında xidmətlərinə görə “Xalq yazıçısı” fəxri adına layiq görülüb.

Kamal Abdulla “2018-2019-cu tədris ilinin ən yaxşı rektoru” sosial tələbə sorğusunda qalib olub. 10 iyul 2019-cu ildə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Sərəncamı ilə “Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100 illiyi (1918-2018)” yubiley medalı ilə təltif edilib. 19 iyul 2019-cu ildə

Azərbaycan Respublikası Xarici işlər Nazirliyinin Sərəncamı ilə “Azərbaycan diplomatik xidmət orqanları – 100 illiyi (1919-2019)” yubiley medalı ilə təltif edilib.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 4 yanvar 2021-ci il tarixli sərəncamı ilə Qarabağ Dirçəliş Fondunun Müşahidə Şurasının üzvü təyin olunub. 14 dekabr 2021-ci ildə Türk Ədəbiyyatı Vəqfinin təsis etdiyi “Yaşayan Dədə Qorqud” mükafatı təqdim olunub.

Kamal Abdulla Azərbaycanda ilk Tərcümə ensiklopediyasının hazırlayanı və redaktoru olub.

4 iyun 2022-ci ildə Ankarada Beynəlxalq Türk Mədəniyyəti Təşkilatı (TÜRKSOY) tərəfindən “Şərəf” medalı ilə mükafatlandırılıb.

2024-cü ildə Türkiyənin Mərmərə Universitetinin professoru seçilib.

.